

ONTWERP VAN BOVENLOKAAL CULTUURDECREET

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. Algemene toelichting

1. Samenvatting

Het Vlaams regeerakkoord 2014-2019 stelt dat het provinciale niveau vanaf 2018 geen taken meer kan vervullen inzake persoonsgebonden materies, waaronder cultuur. De Vlaamse Gemeenschap of lokale besturen nemen deze bevoegdheden vanaf 1 januari 2018 over. Dit brengt een grondige wijziging van het landschap met zich mee, zowel voor de positie van (ex-)provinciale culturele instellingen als wat de provinciale inzet en middelen voor de ondersteuning van het culturele veld betreft.

In het kader van de afslanking van de provincies op het vlak van de persoonsgebonden bevoegdheden, is er steeds uitgegaan van een 'warme overdracht', waarbij Vlaanderen zorgt voor een continuering van de initiatieven die van de provincies overdragen. Het wegvallen van dit provinciale intermediaire niveau voor cultuur mag niet ten koste gaan van de diversiteit in de cultuursector en mag niet leiden tot verschraling van het landschap. De inhoudelijke ondersteuning, de stimulansen voor kwaliteit en innovatie en de domeinoverschrijdende bovenlokale samenwerkingen worden daarom middels dit ontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet geclusterd en gecontinueerd. Tegelijkertijd worden nieuwe kansen en opportuniteiten in het huidige bewegende beleidskader gecreëerd.

De beleidsnota cultuur 2014-2019 vermeldde reeds: "Ik beoog een geïntegreerd en verbindend cultuurbeleid dat samenwerking centraal stelt en bruggen slaat [...] Een duurzame versterking van de culturele sector veronderstelt samenwerking en krachtenbundeling over beleidsniveaus en beleidsdomeinen heen. Binnen een context van toenemende decentralisatie van het lokaal cultuurbeleid, wil ik zoeken naar een nieuwe vorm van ondersteuning die de lokale realiteit slagkrachtig verbindt met de Vlaamse beleidsambities."

Dit decreet heeft tot doel een kwalitatieve, duurzame, diverse en geïntegreerde bovenlokale cultuurwerking te bouwen, te stimuleren en te optimaliseren; en cultuurparticipatie te bevorderen en te versterken. Hiervoor focust dit decreet op de ontwikkeling en verspreiding van praktijken van culturele organisaties die een werkend antwoord kunnen bieden in de bovenlokale context.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- culturele sectoren en disciplines, waar zij een bovenlokale meerwaarde bieden, ondersteunen en stimuleren tot transversaliteit: kunsten, cultureel erfgoed, sociaal-cultureel werk, circuskunsten, amateurkunsten;
- het verbindende karakter van het bovenlokale veld tussen het lokale cultuurbeleid en het Vlaamse niveau (de sectordecreten) erkennen en versterken;
- aandacht voor regionale verschillen;
- stimuleren van samenwerkingen met andere beleidsdomeinen (onderwijs, welzijn, toerisme, economie, sport, ruimtelijke ordening, onroerend erfgoed ...);
- aandacht voor innovatie en vernieuwende voorbeeldwerkingen.

2. Situering

2.1 Historiek en aanleiding

Het voorbije decennium zijn de beleidskaders fundamenteel gewijzigd en dit zowel op Vlaams, provinciaal als lokaal niveau. Door de inkanteling van de sectorale middelen voor cultuur in het Gemeentefonds ligt voortaan het zwaartepunt in de aansturing van het lokaal cultuurbeleid – meer bepaald: de werking van cultuurdiensten, openbare bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra – autonoom bij de lokale besturen. Vanaf 2016 kunnen gemeentebesturen via het Gemeentefonds rekenen op een transparante en onvoorwaardelijke basisfinanciering, zonder oormerking voor lokaal cultuurbeleid. Dit nieuwe subsidiekader vormt het sluitstuk van een cultuurbeleid dat decennialang werd ontwikkeld en gerealiseerd door enerzijds de uitbouw van de culturele infrastructuur (jaren 1970-1990) en anderzijds door de gestage professionalisering en de inhoudelijke Vlaamse beleidsaccenten. Hiermee erkent de Vlaamse overheid de lokale bestuurskracht en bezegelt ze het partnerschap met de lokale besturen.

De beleidskeuzes en dito -veranderingen annex hervorming van de provincies volgen dezelfde lijn, maar zijn nog ingrijpender.

Een eerste belangrijke stap in de nadere omschrijving van de opdrachten van de provinciebesturen werd tijdens de vorige Vlaamse bestuursperiode (2009-2014) gezet door de implementatie van de aanbevelingen uit het zogenaamde witboek Interne Staatshervorming. Het witboek legde voor het eerst de klemtoon op de bipolaire bestuurlijke benadering, c.q. de Vlaamse overheid aan de ene kant, en sterke gemeenten aan de andere kant. Door middel van een aanpassing van artikel 2 van het Provinciedecreet, dat de provinciale taakstelling regelt, kwam de focus van de provinciebesturen te liggen op de grondgebonden bevoegdheden en konden de provincies sinds 1 januari 2014 enkel nog persoonsgebonden bevoegdheden uitoefenen indien daar een uitdrukkelijke decretale grondslag voor bestond. Concrete afspraken over de uitvoering van die persoonsgebonden bevoegdheden door de provincies werden in bestuursakkoorden tussen de Vlaamse overheid en

de verschillende provincies vastgelegd en ook de middelen die nodig waren voor de uitoefening van overgehevelde taken, werden verevend per 1 januari 2014.

Sinds 2014 werden de provinciale bevoegdheden inzake de persoonsgebonden materies de facto ingeperkt. Het recente regeerakkoord (zomer 2014) stelt dat het provinciale niveau vanaf 2018 de iure geen opdracht meer zal hebben inzake persoonsgebonden materies, waaronder cultuur. De Vlaamse Gemeenschap of lokale besturen nemen deze bevoegdheden ten volle over. Dit brengt een grondige wijziging van het landschap met zich mee, zowel voor de positie van provinciale culturele instellingen als wat de provinciale inzet voor de ondersteuning van het culturele veld betreft.

De hervorming in globo wordt geregeld door 3 decreten die door het Vlaams Parlement werden goedgekeurd:

- het decreet van 18 november 2016 houdende de vernieuwde taakstelling en gewijzigde financiering van de provincies. Dit decreet regelt de afslanking van de provinciale bevoegdheden (geen persoonsgebonden taken meer), de gewijzigde financiering (geen opcentiemen meer op de onroerende voorheffing) en de overdracht van de personeelsleden en goederen.

- het decreet van 30 juni 2017 houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

- het bijzonder decreet van 30 juni 2017 houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011.

2.2 Onderzoek naar het belang en een mogelijke Vlaamse ondersteuning van het bovenlokale

Zoals de Memorie van Toelichting bij het decreet van 18 november 2016 houdende de vernieuwde taakstelling en gewijzigde financiering van de provincies stipuleert, zijn deze evoluties in Vlaanderen niet uniek vanuit een internationaal perspectief. Het spanningsveld tussen centralisme en decentralisering is aanwezig in de meeste Westerse democratieën en niet enkel in landen met een Franse, napoleontische erfenis. Het toenemende belang van het internationale in het algemeen en het Europese niveau in het bijzonder in de laatste decennia is hier zonder twijfel niet vreemd aan.

De huidige omwenteling noopt de ontvangende niveaus van de voormalige provinciale taken en bevoegdheden, i.c. Vlaanderen enerzijds en de gemeenten anderzijds, om nieuwe kaders en operationele werkingen te voorzien om deze taken en bevoegdheden tijdig en kwalitatief over te kunnen nemen. In dit kader heeft Vlaanderen voor een integrale aanpak gekozen waarbij niet alleen de over te

nemen taken maar wel het gehele bovenlokale niveau, en met name zijn belang voor cultuurparticipatie en innovatie binnen het culturele veld, in zijn geheel wordt aangepakt en gerevalueerd.

Dit ontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet vertrekt daarom van de vraag waar het bovenlokale niveau een uniciteit en meerwaarde bezit ten aanzien van het lokale en het Vlaamse cultuurbeleid. Het is daarbij geenszins de bedoeling een letterlijke vertaling te worden van de voormalige provinciale initiatieven of grotere sectorale decreten. Drie bewegingen zijn essentieel gebleken bij de vertaling van een door Vlaanderen gestuurd cultuurbeleid op een bovenlokaal niveau.

Ten eerste bij de overname van de taken en bevoegdheden van de provincies is ten gronde nagegaan op welke vlakken het bovenlokale niveau een meerwaarde betekent. De taken die de provincies in het kader van het kerntakenbeleid opnamen die als specifiek en vooral als essentieel aanvullend voor het cultuurlandschap moeten worden beschouwd, moeten daarbij gecontinueerd kunnen worden. Ten tweede dient de Vlaamse Overheid kritisch te zijn voor die voormalige taakstellingen van de provincies dewelke prioritair door de lokale overheid zouden moeten worden opgenomen. Essentieel blijft de overstap van een tri-polair naar een bipolair bestuursstelsel. In deze bestuurlijke logica behoort bij wijze van voorbeeld de reguliere ondersteuning van een lokale amateurkunstenvereniging tot de autonome verantwoordelijkheid van het lokale bestuur. Tenslotte is er voor gekozen om in het licht van een compleet nieuw ontwerp van decreet aantoonbare hiaten en uitdagingen die zich momenteel manifesteren binnen het cultuurbeleid vanuit het bovenlokaal perspectief mee te nemen.

Door de bestuurlijke hervormingen van de afgelopen jaren verloren heel wat organisaties met een bovenlokale schaal ondersteuning (afhankelijk van provincie tot provincie werden structurele ondersteuningslijnen voor deze niet landelijk ondersteunde organisaties stopgezet). Zuiver bovenlokaal initiatief werd in verhouding tot andere niveaus minder ondersteund om duurzaam te groeien en eventueel te multipliceren. Een bovenlokaal niveau kan nochtans een belangrijke ontwikkelingsgrond vormen voor organisaties die nog niet de draagkracht of aspiratie hebben om landelijk te opereren.

2.3 Doelstelling Bovenlokaal Cultuurdecreet

Dit ontwerp van decreet verzekert een doorstart van bovenlokaal cultuurwerk. De Vlaamse Overheid wil dit bovenlokaal niveau ten volle erkennen door in te zetten op verbinding tussen culturele sectoren en disciplines en de mogelijkheid te bieden bruggen te slaan naar andere domeinen met aandacht voor bovenlokaal maatwerk.

Interessant hierbij is een netwerkgerichte benadering. De dynamiek van een gebied wordt gemaakt door de mensen en de organisaties die daar actief zijn.

Aanpak van veel maatschappelijke thema's vergt ook samenwerking en samenhang omdat individuen en individuele organisaties niet altijd in staat zijn om uitdagingen alleen aan te pakken. Bovenlokaal cultuurwerk krijgt vorm door initiatieven die aansluiten bij het cultureel kapitaal, de samenstelling en de culturele vraag van de bevolking. Bovenlokaal cultuurwerk is dus wat netwerken van mensen en organisaties ervan maken.

Afhankelijk van de samenstelling van de bevolking, identiteit, initiatief en ambitie kan bovenlokaal cultuurwerk verschillend ingevuld worden. Dit kan bijvoorbeeld i.f.v. talentontwikkeling, cultuurspreiding, cultuurparticipatie, vernieuwing en experiment, samenwerking met onderwijs en welzijn... maar ook door het beschikbaar stellen en delen van infrastructuur, mensen en middelen. Dit alles gedragen door commitment van de betrokken actoren en besturen.

Bovenlokaal cultuurwerk spoort dus op samenwerking tussen organisaties en overheden die verantwoordelijkheid willen opnemen, op vrijplaatsen waar men de kans krijgt om transversaal en duurzaam initiatief te ontwikkelen en op het bereik van efficiëntie door het samenwerken op grotere schaal.

De Vlaamse Overheid wil dit realiseren door projectondersteuning, de ondersteuning van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en het bepalen van beleidsprioriteiten die een antwoord moeten bieden op actuele noden en uitdagingen.

3. Inhoud

3.1 Bovenlokale veld, eigenheden en spelers

De Vlaamse Overheid kiest met dit ontwerp van decreet expliciet voor de term "bovenlokaal". Het verwante en in het voortraject veelgebruikte begrip "regionaal" heeft voor velen namelijk een verschillende invulling, al naar gelang de sector (toeristische regio's, geografische regio's, juridische regio's, ...). Het gebruik van het begrip "regionaal" lijkt dan ook een geografisch afgebakend en vooraf vastgelegd werkingsgebied te impliceren. Dit is een beperking en ongewenste bijklank die de open stimulering van samenwerkingen en innovatieve praktijken in de weg zou staan. "Bovenlokaal" is daarom de geprefereerde term, en duidt in het kader van dit ontwerp van decreet daarom op alles "waarbij de mogelijkheden of de bevoegdheden van het gemeentelijk niveau worden overschreden". De Vlaamse Overheid kiest voor dit begrip omdat het het verbindende, intentionele karakter van dit ontwerp van decreet onderlijnt.

Op bovenlokale schaal is er een grote diversiteit aan actoren en een gebundelde expertise aanwezig om wisselwerking en samenwerking van actoren en functies mogelijk te maken. Bovendien staat dit niveau, in tegenstelling tot het Vlaamse, dicht bij de burger. Meer maatwerk wordt mogelijk, meer onderscheid ook. Het

biedt de reële ruimte om ontluikende dynamieken te versterken en bestaande dynamieken groeikansen te geven, om de verbinding te maken tussen het lokale en het bovenlokale enerzijds en het lokale/bovenlokale en het Vlaamse/internationale anderzijds.

Een bovenlokaal niveau vormt een noodzakelijke schakel tussen overheden en het middenveld om het 'doorgroeien' in cultuur mogelijk te maken. Enerzijds staat het bovenlokale dicht genoeg bij de burger en de lokale gemeenschappen. Anderzijds situeren er zich voldoende actoren om te experimenteren en onderlinge kruisbestuivingen op touw te zetten, om met andere sectoren samen te werken en om van elkaar te leren. Het bovenlokale niveau neemt tevens een 'neutrale' positie in tussen lokale besturen onderling. Een geïntegreerd en integraal beleid is daarom vanzelfsprekend, waardoor ook synergiën tussen cultuur, toerisme, welzijn, onderwijs, onroerend erfgoed en andere niet enkel een streefdoel zijn, maar ook realiseerbaar.

De kritiek dat een wildgroei van bovenlokale initiatieven elkaar zouden overlappen of beconcurreren vormde enkele jaren geleden de aanleiding van een regioscreening. Bij de regioscreening werd er vertrokken van de democratische tekortkomingen en inefficiëntie van al de tussenstructuren. De huidige hervorming van de provincies heeft het debat over het bovenlokale niveau verder opgetild en opengetrokken. Zowel binnen de kunsten, het sociaal-cultureel werk als de erfgoedsector luidt de analyse momenteel dat er op het bovenlokale niveau talrijke interessante culturele initiatieven lopen en dat er nog een groot potentieel openligt.

3.2 Gemaakte keuzes in de Vlaamse overname van essentiële provinciale taken

Het 'weghalen' van het provinciale intermediaire niveau mag niet ten koste gaan van de huidige diversiteit in de cultuursector en mag niet leiden tot verschraling van het landschap. De inhoudelijke ondersteuning, de dienstverlening aan de sector, de stimulansen voor kwaliteit en innovatie en de domein overschrijdende bovenlokale samenwerkingen moeten worden gevrijwaard voor de toekomst. Dit biedt tegelijkertijd nieuwe kansen en opportuniteiten in het huidige bewegende beleidskader. Collectief blijven we zorgen voor gelijke toegang voor iedereen tot cultuur en kunst. Stadsregio's, intergemeentelijke samenwerking en nieuwe bovenlokale samenwerkingsvormen zijn in opmars en vereisen verdere ondersteuning en onderzoek.

Beleidsmatig kunnen we de volgende niveaus onderscheiden:

1. Het internationaal niveau: initiatieven die zich ook internationaal bewegen en/of een internationale uitstraling hebben
2. Het Vlaamse niveau: initiatieven die zich minstens bewegen over een groot deel van Vlaanderen of een Vlaamse uitstraling hebben. Dit niveau omhelst, over alle sectoren heen: grote instellingen, landelijk gestructureerde

organisaties (brede veld), projecten over heel Vlaanderen of van landelijk belang.

3. Het bovenlokale niveau: initiatieven die de gemeentegrenzen overstijgen, maar die geen weerslag hebben op de gehele Vlaamse Gemeenschap.

In het huidige culturele veld dat aangestuurd wordt door Vlaanderen zijn de landelijke en sommige bovenlokale initiatieven verankerd binnen de schotten van hun eigen sector (cfr. Kunstendecreet, Cultureelerfgoeddecreet, decreet Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk, etc.).

Voor het bovenlokale niveau willen we daarom het bestaande instrumentarium van sectorale decreten complementeren door de ondersteuning van initiatieven die zich in een gedeelte van het Vlaams grondgebied bewegen, maar verder geen landelijke structurering kennen, dit wil zeggen binnen een bepaalde regio en/of tussen verschillende regio's. Ex-provinciale initiatieven vormen hier een aanzienlijk aandeel van. Hierbij zijn de speerpunten: een transversale inslag, et leggen van verbindingen naar andere beleidsdomeinen, en verbindingen naar het lokale en Vlaamse niveau.

4. Het lokale niveau: initiatieven die zich op gemeentelijk of stedelijk niveau bevinden.

Bij de overname van de taken en bevoegdheden van de provincies was het belangrijk om ten gronde na te gaan op welke vlakken de provincies een meerwaarde betekenden. Vooral de provinciale taken die in het kader van het kerntakenbeleid als specifiek en vooral als essentieel aanvullend voor het landschap worden beschouwd moeten hierbij gevrijwaard worden. Essentieel uitgangspunt blijft de bestuurlijke bezorgdheid om de gehele toegevoegde waarde vanuit de vijf provincies in kaart te brengen, te erkennen en generiek vanuit een Vlaamse focus in een nieuw, bovenlokaal beleid in te schrijven. De kern van de toegevoegde waarde wordt dan ook vertaald in dit ontwerp van decreet, maar een tweede deel omhelst een belangrijk "flankerend beleid" buiten dit decretale kader. Daarbij kan er in eerste instantie worden overwogen om eventueel een aantal niet transversale voormalige Provinciale taakstellingen "uit te kantelen" en toe te vertrouwen aan specifieke veldactoren binnen de bovenbouw. Acties rond amateurkunsten kunnen bijvoorbeeld ingeschreven worden in speciale aanvullende opdrachten voor de daartoe gespecialiseerde spelers in het veld zoals Poppunt, Iedereen Leest, KunstWerkt, Vlamo, Koor & Stem, Danspunt, Open Doek, Creatief Schrijven en het Centrum voor Beeldexpressie. Vanuit een Vlaamse focus kunnen deze actoren eventueel gestimuleerd worden om op termijn "good practices" uit te rollen binnen de actieradius talentontwikkeling met als finaliteit de kwaliteitsbevordering van alle segmenten binnen ons rijke en divers landschap aan amateurkunsten. Ook streekgericht bibliotheekbeleid, hoewel historisch een unieke

provinciale aangelegenheid, kan in de komende maanden separaat aan dit ontwerp van decreet onderwerp zijn van specifiek beleidsvoorbereidend werk, en eventueel worden toevertrouwd aan een ondersteunende partner. Dit geldt ook voor het vrijwilligersbeleid.

3.3 Focuspunten

Omdat het bovenlokale niveau erg divers is qua actoren en cultuuruitingen, worden er voor de werkbaarheid van dit ontwerp van decreet enkele focuspunten aangebracht. De Vlaamse Overheid kiest voor een bovenlokaal decreetaal model dat transversaal verbindend en versterkend werkt tussen verschillende sectoren binnen het cultuurbeleid; ten tweede aanvullend en verbindend is ten opzichte van het Vlaams (sectordecreten) en lokaal cultuurbeleid; tenslotte bruggen bouwt naar andere beleidsdomeinen (onderwijs, welzijn, economie, toerisme, sport, onroerend erfgoed, ...). Daarnaast wordt er belang gehecht aan regionale verschillen en experimenteer- en doorgroeikansen.

Dit ontwerp van decreet is toepasbaar op de volgende culturele sectoren en disciplines: kunsten, cultureel erfgoed, circuskunsten, sociaal-cultureel werk en amateurkunsten. Op deze manier kunnen er bijvoorbeeld innovatieve initiatieven ontstaan die de grenzen neerhalen tussen de verschillende velden. Cultuur wordt hier met andere woorden breed ingevuld.

Transversaliteit wordt in dit ontwerp van decreet verstaan als cross-sectoraal verbindend tussen al die verschillende culturele sectoren en disciplines. Binnen de context van dit ontwerp van decreet wordt dit in drie manieren geoperationaliseerd: multi-, inter- en transdisciplinariteit in manier van werken.

Multidisciplinaire werkwijzen erkennen de rijkdom die bestaat in veelheid. Vele organisaties en projecten maken gebruik van disciplines of sectoren die naast elkaar staan in een werking, en manifesteren zo diversiteit en cross-sectorale verrijking. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de werking van een cultuurcentrum waarbij vele verschillende projecten naast elkaar kunnen worden geprogrammeerd.

Interdisciplinaire werkwijzen gaan op zoek naar de raakvlakken tussen verschillende disciplines of sectoren, in dialoog of in confrontatie binnen de specificiteit van die disciplines. Zonder dat daar een volledig nieuwe vorm uit hoeft voort te spruiten, illustreert het de potentie van kruisbestuiving.

Transdisciplinaire werkwijzen vertrekken van bij aanvang van een verwevenheid of verstrengeling van sectoren of disciplines. Hier ontstaan nieuwe en gedurfde mengvormen van cultuur, waarbij het bij een aantal moeilijk uit te maken zal zijn onder welke sector ze thuishoren.

Maar dit ontwerp van decreet is er zich ook van bewust dat er zich initiatieven mogelijks door het multi-, inter- en transdisciplinaire heen bewegen. De indeling is niet altijd even scherp te maken, en ook louter arbitrair. Vandaar dat er gekozen wordt voor de overkoepelende term: transversaliteit.

Het bovenlokale niveau is een ideale broedplek voor cultuurparticipatie en kwalitatief experiment. Door transversaal te werken wil de Vlaamse Overheid dit niveau ten volle onderlijnen en erkennen, en geen enkele van de vele culturele sub-sectoren een belangrijkere rol hierin toebedelen dan een andere.

3.3.1 Relatie met ander beleid

Het is niet de bedoeling een (regionale) doorslag te zijn van de grotere sectorale cultuurdecreten zoals deze momenteel bestaan, noch een letterlijke vertaling te worden van de voormalige provinciale initiatieven. Het ontwerp van decreet is door zijn bovenlokale focus aanvullend ten opzichte van de grotere sectordecreten, zonder voor een van de sectoren meer aandacht te hebben dan voor een andere. Dit betekent echter niet dat dit ontwerp van decreet los staat van andere culturele regelgeving. De uitdrukkelijke visie van dit ontwerp van decreet is om hiaten op te vullen die momenteel bestaan binnen de reeds bestaande instrumenten.

Los van lokale cultuurwerking, en deze op een Vlaams niveau, zijn er in Vlaanderen vele culturele organisaties die een werking hebben die buiten de grenzen van een stad of gemeente uitdijt (qua publieksbereik, cultureel belang, budget, ...) maar die tegelijk te klein zijn om op een Vlaamse schaal 'opgevangen' te worden binnen een sectorale subsidieregeling. De werking die ze ontplooien is te groot voor de gemeente of stad, maar ook te klein voor het Vlaamse beleidsniveau. Een bovenlokaal cultuurdecreet biedt hierbij voordelen t.o.v. het integreren van een bovenlokaal niveau in ieder sectordecreet. Kennis van de regio's kan worden meegenomen door zowel projectaanvragen, acties van IGS'en als ondersteuning. Dit zorgt dat er beter kan worden ingespeeld op regionale noden.

Sommige bovenlokale initiatieven horen echter niet thuis binnen dit ontwerp van decreet. Volkshogescholen, zoals ingeschreven in het decreet Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk hebben momenteel ook een regionale actieradius. Zij focussen qua opzet, finaliteit en methodiek op de doelstellingen van het sectordecreet dat zich richt op bewegingen en verenigingen. Erfgoedconvenants werken op een gelijkaardige gemeentegrenzen-overstijgende manier als de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zoals aangehaald binnen de context van dit ontwerp van decreet. Zij hebben echter hun sectorspecifieke plaats binnen het cultureel erfgoedveld.

3.3.2 Verbindingen met andere beleidsdomeinen

Los van de transversaliteit erkent dit ontwerp van decreet ook dat de meest succesvolle samenwerkingen liggen in de verbinding van verschillende beleidsdomeinen.

Op een niveau zoals het bovenlokale kent cultuur een intergemeentelijke slagkracht, zonder al te ver af te staan van creërende en participerende actoren.

Vandaar de uitzonderlijke mogelijkheid om de cultuurwerking te versterken door horizontale samenwerkingen met organisaties binnen de domeinen onderwijs, welzijn, toerisme, economie, sport, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed. Dit ontwerp van decreet wil dit verwezenlijken vanuit de idee van het culturele ecosysteem waarin makers, culturele instellingen, belanghebbende organisaties en overheden zich binnen het bovenlokale niveau bevinden. In nauwe samenwerking met elkaar kunnen zij rekening houden met de samenstelling en behoeften van de bevolking, met de identiteit en verhalen uit de regio, en met het lokale klimaat voor creatievelingen en participanten. Zo kunnen ze elkaar qua beleid en geldstromen versterken. De dynamiek van een regio wordt namelijk bepaald door de inwoners en de organisaties die daar actief zijn. Culturele projecten en samenwerkingen die over de grenzen van het culturele domein kijken worden daarom middels dit ontwerp van decreet aangemoedigd en ondersteund.

3.4 Functiedenken

Hybridisering van werkvormen, disciplines, organisaties en producties komen in de praktijk meer en meer voor. Organisaties ontwikkelen daarbij zeer verschillende activiteiten binnen dezelfde discipline. Om transdisciplinair te kunnen werken in dit ontwerp van decreet, maar alsnog de vergelijkbaarheid tussen activiteiten te kunnen bewaren, wordt er vertrokken vanuit de procesmatige inhoudelijke werking van aanvragers. Dit resulteert in een functiegericht denken, dat in de geest de lijn volgt die al eerder door de grotere sectordecreten werd uitgezet (Kunstendecreet, Cultureel Erfgoeddecreet, Decreet Sociaal Cultureel Werk). We trekken hiermee het functiegericht denken dat reeds aanwezig is op het Vlaamse niveau ook door naar het bovenlokale niveau. Dit ontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet voorziet in de ondersteuning van projecten door middel van vier functies: "experimenteren en innoveren", "creëren en produceren", "spreiden en presenteren", "leren en participeren". Doordat functies een geschikte basis vormen om specifieke criteria te ontwikkelen, laat de functiegerichte benadering een beoordeling op maat van een werking toe.

3.4.1 Experimenteren en Innoveren

Experimenteren en Innoveren staat voor het ontwikkelen of begeleiden van de culturele praktijk, talent, carrière, methode, organisatie en oeuvre. Het vertrekt van het reflexief detecteren van een ontwikkelingskans of uitdaging, en door middel van een op voorhand onbekend leertraject zoeken naar een nog onbekend gewenst antwoord hierop.

Een organisatie kan zich zowel richten op de eigen ontwikkeling als op het begeleiden en laten ontwikkelen en doorgroeien van het culturele experiment van individuen of andere organisaties. Bij experiment primeert het proces op de bereikte output. Een zoektocht is een inspanning en hoeft niet noodzakelijk te leiden tot een concreet eindresultaat.

Innovatie is het uiteindelijke resultaat van een succesvol experiment, en behelst een nieuw of significant betere antwoord op de culturele uitdaging. Een succesvol experiment leidt dus tot nieuwe vormen van productie, creatie, educatie, participatie of communicatie, en ondersteunt innovatie in het bovenlokale culturele veld.

3.4.2 Creëren en Produceren

Creëren en Produceren staat voor het doelgericht creëren en realiseren van culturele producten, methodes of diensten. Deze functie omvat zowel het voorbereiden, plannen en uittekenen van culturele acties en creaties, als de nodige ondersteunende processen zoals financiering, logistiek, budgetcontrole, concrete realisatie en het klaarmaken voor publiek en spreading.

Het eindpunt is grotendeels bekend vanaf de aanvang van de productie. Dit betekent echter niet dat er geen onderzoek kan plaatsvinden naar de specifieke wijze van realisatie van het concrete product, methode of dienst.

Zowel de productie van nieuwe culturele producten, methodes of diensten; als de organisatie van de herneming van reeds bestaande komt in aanmerking voor subsidiëring. Belangrijk is steeds een visie te ontwikkelen op publieksbereik, zonder eventueel zelf een presentatie- of participatiefunctie te moeten opnemen.

Voor zowel 'Experimenteren en Innoveren' als 'Creëren en Produceren' geldt dat er wordt gereflecteerd, onderzocht, uitgeprobeerd, enzovoort. Maar de finaliteit is anders. De functie 'Creëren en Produceren' richt zich op de realisatie van een concreet product (tentoonstelling, publicatie, voorstelling, ...). We kunnen hier spreken van een resultaatsverbintenis. De functie 'Experimenteren en Innoveren' heeft eerder oog voor de ontwikkeling van talent en de verdieping van een praktijk of werking zonder concreet eindresultaat voor ogen bij de aanvang van het proces. In deze kunnen we spreken van een inspanningsverbintenis.

3.4.3 Spreiden en Presenteren

Bij Spreiden en Presenteren wordt een reeds gecreëerd culturele output logistiek gebracht naar, en gedeeld met een publiek.

Specifieke aandacht binnen deze functie gaat naar het verspreiden van regionale culturele producten, methodes of diensten zowel in een samenwerkend bovenlokaal tooncircuit als buiten de regio; en het spreiden en presenteren van het werk van jonge makers. Het opnemen van deze functie behoeft daarom een afgestemde visie op een specifiek veld, circuit, samenwerkingsverband of behoefte op het bovenlokale niveau.

Het publiek is hier de gebruiker, de aanwezige, de toeschouwer, de klant. Daarom maakt een visie op publiekswerving, namelijk het aanspreken en aantrekken van publiek d.m.v. promotie en verschillende communicatiekanalen, ook deel uit van deze functie.

3.4.4 Leren en Participeren

Leren en Participeren staat voor het deelnemen aan, en het deelhebben in het cultuuraanbod van bovenlokale producten, methodes of diensten ter ontwikkeling en bevordering van de creërende, lerende, participerende en interpreterende vaardigheden van individuen, groepen of gemeenschappen.

Participatie wordt hier begrepen in de brede zin van het woord, zowel bestaande uit educatie, co-creatie als inspraak. Ook publiekswerking, namelijk het aanbieden van een gepaste informatieve omkadering zoals rondleidingen, zaalteksten, introducties, maakt hier deel van uit.

De betrokkenheid en ontwikkeling van de doelgroep en de procesmatige benadering zijn even belangrijk als het culturele resultaat. Het gaat hierbij over het actief leren van, leren door en leren in de context van bovenlokale cultuur. Daarom is het ontwikkelen en toepassen van een visie op de benodigde methode of processen die bijdragen tot een doeltreffende participatie noodzakelijk.

3.5 Projectsubsidies

Momenteel geven provincies autonoom projectsubsidies met betrekking tot culturele initiatieven. De regelingen, vereisten, indienprocedures, beoordelingsprocedures en toekenningscriteria hiervoor zijn in elke provincie anders. Dit zorgt voor een regio specifieke aansturing, en de mogelijkheid om regio per regio accenten te leggen. Aan de andere kant creëert dit een ongelijk en onoverzichtelijk veld doorheen Vlaanderen.

Middels dit ontwerp van decreet kan de Vlaamse Overheid subsidies toekennen voor projecten met een duurtijd van maximaal drie jaar op het bovenlokale niveau. Door het principe van "meerjarigheid" toe te laten wordt duurzaamheid en langlopend experiment gestimuleerd. We erkennen hiermee dat projecten meerjarig kunnen zijn en dat een meerjarige initiatief niet samen hoeft te vallen met het uitbouwen van een structurele werking. De projectwerking zorgt daarmee voor de broodnodige dynamische ruimte binnen dit ontwerp van decreet. Qua aandacht, focus en budget beslaat zij de meest belangrijke poot.

Door alle bovenlokale projectinitiatieven te clusteren in hetzelfde instrument, beoogt dit ontwerp van decreet een transparant veld te funderen waarin spelers elkaar kunnen vinden en *best practices* eenvoudig kunnen worden gedetecteerd. Op termijn zal het mogelijk zijn een landschapstekening op te stellen van het bovenlokale niveau, data voor beleidsvoorbereiding te verzamelen en aldus dit niveau beter te monitoren, op te volgen en te verstevigen. De mogelijkheid tot het opstellen en uitvoeren van een coherente visie en beleid met betrekking tot de waarde en diversiteit van het bovenlokale niveau, zal maken dat er een beter gestructureerde ondersteuning mogelijk zal zijn. Dit zal zorgen voor een bloei en uitbouw van een volledig veld dat we waardevol achten in cultuurparticipatie en -

innovatie. De geïntegreerde aanpak biedt aldus vele voordelen ten opzichte van de provinciale voorgeschiedenis.

De transparantie van de gesubsidieerde initiatieven op het bovenlokale niveau, en de efficiëntie van de ingezette middelen zal toenemen door de overkoepelende aanpak voorgesteld in dit ontwerp van decreet. Versnippering en verschraling wordt op deze manier vermeden. Projectenwerking laat een dynamiek in het veld toe, waarbij de functies een mild sturend effect hebben. Dit ontwerp van decreet erkent hiermee de kwaliteit en diversiteit van het bovenlokale culturele niveau, en stimuleert deze tot verdere groei, ook na de afschaffing van de provinciale culturele bevoegdheden.

Dit ontwerp van decreet beoogt vooral een projectondersteunend decreet te zijn, waarbij er ruimte wordt gelaten voor een dynamische ruimte voor experiment en participatie, zonder te focussen op structurele actoren. Hierom is er ook in artikel 4, paragraaf 2 een minimaal budget vastgelegd om deze ruimte te verzekeren.

De kwaliteitsbeoordeling kan vanzelfsprekend niet los worden gezien van de benadering van initiatieven op basis van de functies die zij opnemen. Doordat functies een geschikte basis vormen om specifieke criteria te ontwikkelen, laat de functiegerichte benadering een beoordeling op maat van een werking toe. Het ontwerp van decreet kiest voor een systeem zonder permanente commissies, maar met een pool van beoordelaars die conform de Cultuurpactwetgeving worden aangesteld door de Vlaamse Regering. Uit deze pool worden tijdelijke commissies aangesteld voor de beoordeling van (groepen van) dossiers. Beoordelaars worden aangesteld omwille van hun expertise van één of meerdere functies zoals bepaald in het ontwerp van decreet en hun kennis van een werking op het bovenlokale niveau. Een gezonde balans tussen continuïteit enerzijds en voldoende afwisseling van beoordelaars anderzijds, brengt steeds nieuwe visies in de tijdelijke commissie en zorgt voor een betere spreiding van de werkdruk.

3.6 Structurele ondersteuning

3.6.1 Steunpuntfunctie

Sinds het verdwijnen van het steunpunt Locus ervaren spelers, o.a. de cultuurcentra, een lacune aan ondersteuning en inspiratie. Met deze hervorming wil de Vlaamse Overheid de nodige expertise en kennis opnieuw voorzien voor het lokale en bovenlokale culturele veld. Dit wil ze doen door het inschrijven van een steunpuntfunctie in dit ontwerp van decreet. De Vlaamse overheid heeft hierbij een netwerkgedreven kennisknooppunt voor ogen, specifiek gericht op de behoeften en noden van het bovenlokale niveau.

Er is nood aan een ondersteuning van praktijk, praktijkontwikkeling en beleidsondersteuning voor dit bovenlokale traject. Gezien transversaliteit een

belangrijk item is, wordt er gekozen om de ondersteuning op een intersectorale leest te schoeien. De idee om voor het bovenlokale cultuurbeleid een eigen transversale steunpuntfunctie uit te werken, is aangewezen aangezien een horizontale werking toelaat om ten volle de diversiteit aan thema's en disciplines die spelen op het bovenlokale niveau te benaderen. Dit in tegenstelling tot het plaatsen van een steunpuntfunctie voor het bovenlokale bij een groter sectoraal gericht steunpunt. Het laat eveneens toe om meer domeinoverschrijdend te werken, met oog voor de connecties van het bovenlokale met andere domeinen zoals onderwijs, toerisme, jeugd, onroerend erfgoed en welzijn.

Het steunpunt zal bijgevolg een intermediaire rol vervullen tussen het veld en de overheid. Het communiceert met de overheid over ontwikkelingen in de bovenlokale cultuurwerking en de gewenste beleidsontwikkelingen. Daarnaast ondersteunt het steunpunt het lokale en bovenlokale cultuurveld in zijn veelheid aan actoren en voorzieningen en informeert het over de trends, ontwikkelingen en verwachtingen van de overheid.

Het steunpunt bewaakt, stimuleert en optimaliseert de deskundigheidsbevordering en kwaliteitszorg omtrent de verschillende functies binnen de diversiteit aan praktijken die gevat zijn binnen dit ontwerp van decreet. Het doet dit door de inzet van actieve dienstverlening, vorming, visieontwikkeling, kennisuitwisseling en stimuleren van samenwerkingsverbanden en dit in samenwerking met de regiocoördinatoren die opereren vanuit het Departement. Het steunpunt tenslotte verstrekt ad hoc en op maat advies en oriëntering inzake een eventuele professionalisering van de praktijk van de organisaties (sectororiëntatie, netwerkontwikkeling, ondersteuningsmogelijkheden).

Het steunpunt neemt ook een reflexieve taak op zich, en verdiept de discussie over de betekenis van werkvormen, disciplines, velden, stromingen, of andere dimensies van bovenlokale cultuurwerking. Deze reflectie draagt bij aan de kennis van en de discussies over (de ontwikkelingen van) lokaal en bovenlokaal cultureel werk.

3.6.2 Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden

Een gezond landschap heeft nood aan een aantal vaste structuren die bottom up verbindingen kunnen faciliteren. De laatste decennia zijn er tal van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor culturele doelstellingen ontstaan. Binnen de context van dit ontwerp van decreet bedoelen we de intergemeentelijke samenwerking voor afstemming van het cultuuraanbod en de communicatie, zoals momenteel nog bedoeld in het decreet lokaal cultuurbeleid.

Een intergemeentelijk samenwerkingsverband levert schaalvoordelen voor elke betrokken gemeente of stad, en vormt op die manier (door het brengen van het lokale op een bovenlokaal niveau) een verlengde van het lokaal bestuur. Los daarvan passen de intergemeentelijke werkingen beter in een nieuw bovenlokaal

cultuurdecreet, dan wel puur op een decreet over het lokale niveau. Dit ontwerp van decreet wil dan ook de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden op het brede domein van cultuur integreren in het niveau waarop deze het meest effectief zijn, namelijk het bovenlokale.

Het decreet lokaal cultuurbeleid heeft de afgelopen jaren, naar aanleiding van de overheveling van de geormerkte financiering van het lokaal cultuurbeleid naar het gemeentefonds, aan belang ingeboet. Afstemming van het regionale aanbod en collectieve marketing was de basis van de werking van de huidige intergemeentelijke samenwerkingen die tot op heden ondersteund werden door het decreet lokaal cultuurbeleid. Zij organiseren samenwerking tussen verschillende culturele actoren binnen hun regio en tussen de deelnemende lokale besturen. Het zijn dus bij uitstek bovenlokale entiteiten die expertise hebben opgebouwd in geïntegreerd en transversaal cultuurwerk op maat van een regio en gebaseerd op een consistente en door de deelnemende besturen gedragen visie.

De Vlaamse Overheid wil daarom intergemeentelijke samenwerkingsverbanden verder ondersteunen. De opdracht van het intergemeentelijke samenwerkingsverband wordt echter anders ingevuld en verbreed. Zij krijgen de rol van facilitator en (verbindings)makelaar van bovenlokaal cultuurwerk in een door gemeenten bepaald samenwerkingsverband. Hun rol zal niet meer louter uitvoerend zijn, maar vooral stimulerend. Dit zal niet alleen de werking van de IGS'en zelf, maar ook de kwaliteit van de organisaties en projecten rondom hen ten goede komen.

De intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zullen dus gestimuleerd worden in te zetten op hun regisseursrol. We beschouwen dit als een stimulerende functie op de vlakken: verbinden en netwerken, faciliteren en ondersteunen, en verduurzamen en verspreiden. Verbinden en netwerken behelst het inhoudelijk, bestuurlijk en geografisch samenbrengen van culturele actoren, het faciliteren van netwerken en het actief bemiddelen van samenwerkingen. Faciliteren en ondersteunen behelst het bottom-up detecteren, beschrijven en stimuleren, van potentievolle praktijken. Een intergemeentelijk samenwerkingsverband zou in deze context ook acties kunnen ondernemen om het bovenlokale culturele veld daar waar nodig te waarderen en te versterken. Verduurzamen en verspreiden behelst opkomende vernieuwende culturele praktijken erkennen en helpen verduurzamen, en nieuwe inzichten en praktijken verspreiden binnen het bovenlokale culturele veld.

3.7 Relatie tot EU regels qua staatssteun

De Europese staatssteunregels zijn alleen van toepassing wanneer de begunstigde van een maatregel een "onderneming" is. Volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie dient een onderneming te worden omschreven als "elke eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop

zij wordt gefinancierd". Uit de mededeling van de Commissie van 19 mei 2016 betreffende het begrip "staatssteun" in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (2016/C 262/01), gepubliceerd op 19 juli 2016, blijkt dat bepaalde activiteiten op het gebied van cultuur en instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed op niet-commerciële wijze worden georganiseerd en dus niet-economisch van aard zijn. Overheidsfinanciering van die activiteiten vormt dan ook mogelijk geen staatssteun. De Europese Commissie is van mening dat overheidsfinanciering van een activiteit op het gebied van cultuur of instandhouding van erfgoed die kosteloos toegankelijk is voor het brede publiek, een zuiver maatschappelijke en culturele doelstelling dient die niet-economisch van aard is. Evenzo doet het feit dat bezoekers van een culturele instelling of deelnemers aan een activiteit op het gebied van cultuur of instandhouding van erfgoed, die openstaat voor het brede publiek, een financiële bijdrage moeten leveren die slechts een fractie van de reële kosten dekt, niet af aan het niet-economische karakter van die activiteit, omdat die bijdrage niet kan worden beschouwd als een echte vergoeding voor de geleverde dienst (punt 34 van de mededeling).

Daarentegen dienen aldus de Europese Commissie activiteiten op het gebied van cultuur of instandhouding van erfgoed die overwegend worden bekostigd met bezoekers- of gebruikersvergoedingen of met andere commerciële middelen (bijv. commerciële tentoonstellingen, bioscopen, commerciële muziekkuitvoeringen en festivals en kunstacademies die overwegend worden bekostigd met onderwijsgelden) als economisch te worden aangemerkt. Evenzo dienen activiteiten op het gebied van instandhouding van erfgoed of cultuur die uitsluitend ten goede komen aan bepaalde ondernemingen — en niet aan het brede publiek (bijv. de restauratie van een door een particuliere onderneming gebruikt historisch pand) — in de regel als economisch te worden aangemerkt (punt 35 van de mededeling).

Overheidssteun voor ondernemingen vormt alleen staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag indien deze "de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalst of dreigt te vervalsen" en "voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt". De Europese Commissie vermeldt in punt 197, b) van de hogervermelde mededeling van de Commissie betreffende het begrip „staatssteun" als voorbeeld van overheidssteun die het handelsverkeer tussen de lidstaten niet ongunstig kon beïnvloeden "culturele evenementen en entiteiten die economische activiteiten verrichten, waarbij het weinig waarschijnlijk is dat deze gebruikers of bezoekers van een vergelijkbaar aanbod in andere lidstaten zullen aantrekken. De Commissie is van mening dat alleen financiering voor grote en gerenommeerde culturele instellingen en evenementen in een lidstaat waarvoor buiten de thuisregio ervan breed promotie wordt gevoerd, het potentieel heeft om het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig te beïnvloeden."

Overeenkomstig de hogervermelde mededeling van de Commissie betreffende het begrip "staatssteun" zijn de regels van staatssteun niet van toepassing op een groot deel van de activiteiten die gesubsidieerd worden op basis van dit ontwerp van decreet, aangezien het geen economische activiteiten betreffen. Het gaat dan om activiteiten die kosteloos of tegen een fractie van de kostprijs beschikbaar zijn.

Aangezien het ontwerp betrekking heeft op bovenlokale cultuurwerking waarbij "bovenlokaal" wordt gedefinieerd als "minstens de lokale uitstraling en de gemeentegrenzen overschrijdend zonder een weerslag te hebben op de gehele Vlaamse Gemeenschap" zal het overgrote deel van de steun die wordt verleend op basis van dit ontwerp van decreet ook niet het potentieel hebben om het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig te beïnvloeden.

Aangezien het evenwel niet volledig uit te sluiten valt dat een beperkt aantal van de onder dit decreet gesubsidieerde activiteiten als economisch te beschouwen zijn én het potentieel hebben om het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig te beïnvloeden worden in het ontwerp een aantal bepalingen toegevoegd aan het decreet die verwijzen naar de "verordening (EU) nr.651/2014 van de commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard". De steun zoals toegekend in het ontwerp valt onder de doelstellingen en activiteiten vermeld in artikel 53, punt 2, a tot en met f van deze verordening en is bijgevolg verenigbaar met de interne markt en van aanmelding vrijgesteld. Het ontwerp van decreet zal overeenkomstig deze verordening ter kennis worden gegeven aan de Europese Commissie. De bepalingen zijn in het ontwerp ingevoegd in artikel 3 (definitie 2°), artikel 4 en artikel 7, tweede lid.

B. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Artikel 1 verwijst naar de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

Artikel 2

Dit artikel bepaalt dat het decreet met de benaming 'Bovenlokaal Cultuurdecreet van [...]’ kan worden aangehaald.

Artikel 3

Dit artikel verklaart de begrippen die in dit ontwerp van decreet voorkomen:

1° administratie: de administratie binnen de Vlaamse overheid bevoegd voor culturele aangelegenheden is het Departement Cultuur, Jeugd en Media.

2° Algemene groepsvrijstellingsverordening: behoeft geen verdere toelichting.

3° Bovenlokaal: voor meer duiding over dit begrip wordt verwezen naar punt 3.1 van de algemene toelichting. Aangezien de in dit ontwerp van decreet gesubsidieerde activiteiten niet gericht zijn op de gehele Vlaamse Gemeenschap is

artikel 11 van de cultuurpactwet van 16 juli 1973 niet van toepassing, behalve voor het steunpunt, vermeld in hoofdstuk 4.

4° culturele sectoren en disciplines: het sociaal-cultureel werk omvat zowel het volwassenenwerk, het jeugdwerk als het lokaal cultuurbeleid.

5° functie: voor meer duiding over dit begrip wordt verwezen naar punt 3.4 van de algemene toelichting.

6° geïntegreerde werking: Behoeft geen verdere toelichting.

7° intergemeentelijk samenwerkingsverband: de definitie verwijst naar de samenwerkingsverbanden zoals vermeld in artikel 389, eerste lid van het decreet van ... over het lokaal bestuur.

Het betreffen enerzijds samenwerkingsverbanden zonder rechtspersoonlijkheid als bedoeld in artikel 392 van het decreet van ... over het lokaal bestuur (interlokale verenigingen).

Het betreffen anderzijds conform de opsomming in artikel 398, § 2 van het decreet over het lokaal bestuur de volgende vier vormen van een samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid:

- projectvereniging: een samenwerkingsverband zonder beheersoverdracht dat tot doel heeft een duidelijk omschreven project te plannen, uit te voeren en te controleren;

- dienstverlenende vereniging: een samenwerkingsverband zonder beheersoverdracht dat tot doel heeft een duidelijk omschreven ondersteunende dienst te verlenen aan de deelnemende gemeenten, eventueel voor verschillende beleidsdomeinen;

- opdrachthoudende vereniging: een samenwerkingsverband met beheersoverdracht waaraan de deelnemende gemeenten de uitvoering van een of meer duidelijk omschreven bevoegdheden met betrekking tot een of meer beleidsdomeinen toevertrouwen;

- opdrachthoudende vereniging met private deelname: een opdrachthoudende vereniging waaraan privaatrechtelijke personen kunnen deelnemen overeenkomstig artikel 398, § 2 van het decreet van ... over het lokaal bestuur.

8° projectsubsidie: onder projectsubsidies vallen allerhande initiatieven die in tijd en doelstelling beperkt zijn. Deze definitie is in overeenstemming met de definitie van projectsubsidie als vermeld in artikel 56, 3° van het decreet van 8 juli 2011 houdende regeling van de begroting, de boekhouding, de toekenning van subsidies en de controle op de aanwending ervan, en de controle door het Rekenhof.

De initiatieven moeten plaatsvinden in het Nederlandse taalgebied ofwel zowel in het Nederlandse taalgebied als in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad. Dit sluit evenwel niet uit dat grensoverschrijdende projecten in bv. Euregio's kunnen worden gesubsidieerd.

9° werkingssubsidie: werkingssubsidie wordt toegekend ter ondersteuning van de personeels- en werkingskosten voortvloeiend uit een structurele activiteit die een continu en permanent karakter vertoont. Deze definitie is in overeenstemming met de definitie van werkingssubsidie als vermeld in artikel 56, 1° van het decreet van 8 juli 2011 houdende regeling van de begroting, de boekhouding, de toekenning van subsidies en de controle op de aanwending ervan, en de controle door het Rekenhof. De structurele activiteiten moeten plaatsvinden in het Nederlandse taalgebied ofwel zowel in het Nederlandse taalgebied als in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

10° werkjaar: behoeft geen verdere toelichting.

11° transversaliteit: behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 4

Paragraaf 1 bepaalt dat alle ondersteuningsvormen van dit ontwerp van decreet worden toegekend binnen de perken van de kredieten die jaarlijks worden ingeschreven op de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap. Het ontwerp van decreet kan slechts een beroep doen op de vrijstelling van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening als de aanmeldingsdrempels vermeld in deze verordening worden in acht genomen.

Paragraaf twee bepaalt het jaarlijkse budget dat minimaal dient te worden ingeschreven voor de verschillende instrumenten vermeld in artikel 6. Dit kan uiteraard enkel binnen de perken van de kredieten die het Vlaams Parlement jaarlijks goedkeurt.

Artikel 5

Naar analogie met de sectorale decreten in het beleidsveld cultuur wordt er uitdrukkelijk voor geopteerd om het doel van dit ontwerp van decreet in de tekst op te nemen

Voor meer duiding over de doelstelling wordt verwezen naar punt 2.3 van de algemene toelichting.

Artikel 6

Dit artikel vat de verschillende instrumenten samen waarin dit ontwerp van decreet voorziet.

Artikel 7

De instrumenten opgenomen in dit ontwerp van decreet kunnen slechts een beroep doen op de vrijstelling van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening als alle voorwaarden van deze verordening worden opgenomen als subsidievoorwaarde.

Artikel 8

De Vlaamse Regering zal haar beleidsprioriteiten voor de bovenlokale cultuurwerking bekend maken voor 30 juni van het eerste volledige jaar van de nieuwe legislatuur. Gelet op de overgangsbepaling opgenomen in artikel 58 dit ontwerp van decreet maakt de Vlaamse Regering de beleidsprioriteiten de eerste maal bekend voor 1 januari 2019.

Artikel 9

Een pool van beoordelaars wordt samengesteld voor een periode van vijf jaar en is belast met de advisering van aanvraagdossiers in het kader van dit ontwerp van decreet. Uit deze pool worden beoordelaars aangeduid voor de beoordelingscommissies voor projectsubsidies voor bovenlokale cultuurprojecten, werkingssubsidies voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en werkingssubsidies voor het steunpunt.

Om hun onafhankelijkheid te garanderen, voorziet het ontwerp van decreet dat de Vlaamse Regering de onverenigbaarheden voor de leden van de pool bepaalt.

Om een gezond evenwicht tussen continuïteit en flexibiliteit te garanderen in het adviserende werk, wordt de helft van de leden om de vijf jaar vervangen.

Artikel 10

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 11

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 12

Dit artikel bepaalt aan welke voorwaarden een organisatie moet voldoen om in aanmerking te komen voor ondersteuning in de vorm van een projectsubsidie.

1° De aanvrager moet over een rechtspersoonlijkheid met een niet-commercieel karakter beschikken. Concreet kan het bijvoorbeeld gaan om een vereniging zonder winstoogmerk (vzw), een vennootschap met sociaal oogmerk (vso) of een stichting van openbaar nut. Ook steden en gemeenten zijn te beschouwen als een rechtspersoonlijkheid met een niet-commercieel karakter.

2° Enkel aanvragers die actief zijn binnen de jeugdsector of de cultuursector en openbare besturen (inclusief autonome gemeentebedrijven) kunnen een aanvraag indienen.

3° De aanvrager moet gevestigd zijn in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

Overeenkomstig artikel 127, § 2 van de Grondwet zal een instelling die gevestigd is in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad wegens haar activiteiten uitsluitend moeten behoren tot de Vlaamse Gemeenschap om voor subsidies in aanmerking te komen.

4° deze voorwaarde stemt overeen met de definitie van "bovenlokaal" zoals vermeld in artikel 3, 3° van dit ontwerp van decreet.

5° De aanvrager dient de principes en de regels van de democratie en het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens toe te passen in de werking. Door het naleven van het EVRM als subsidievoorwaarde op te leggen, eist de Vlaamse Gemeenschap van gesubsidieerde of organisaties dat zij de bepalingen die in dit verdrag zijn opgenomen respecteren.

Indien de organisatie deze verplichtingen niet nakomt, is de aanvraag onontvankelijk.

Artikel 13

Het aanvraagdossier moet aan alle ontvankelijkheidsvoorwaarden voldoen.

1° De aanvrager moet tijdig een projectdossier indienen. De specifieke timing wordt bepaald in het uitvoeringsbesluit.

2° Behoeft geen verdere toelichting.

3° Behoeft geen verdere toelichting.

4° De aanvrager moet het Nederlands gebruiken in de communicatie met de overheid, vandaar dat het aanvraagdossier in het Nederlands moet zijn opgesteld.

Artikel 14

De administratie zal nagaan of de subsidieaanvraag aan alle ontvankelijkheidsvoorwaarden voldoet. Het zal het hoofd van de administratie (of zijn gedelegeerde) zijn die de beslissing over de ontvankelijkheid zal nemen.

Er wordt uitdrukkelijk bepaald dat de administratie haar beslissing digitaal meedeelt aan de aanvrager. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media maakt voor een aantal subsidielijnen gebruik van de applicatie KIOSK, die ook voor deze subsidieaanvragen zal worden ingezet.

Artikel 15

In het aanvraagdossier zal de aanvrager moeten aanduiden welke functies kenmerkend zijn voor de activiteiten of werking die de aanvrager beschrijft. Voor meer duiding over functies wordt verwezen naar punt 3.4 van het algemeen deel van de memorie van toelichting.

Artikel 16

Dit artikel somt de activiteiten op die niet in aanmerking komen voor subsidie.

Punten 1° en 2° bepalen dat kunstenaars en organisaties wiens werkzaamheden vallen onder de activiteiten die ondersteuning kunnen krijgen via het Vlaams Fonds voor de Letteren of het Vlaams Audiovisueel Fonds niet in aanmerking komen voor een subsidie. De subsidiëring van een aantal kunstactiviteiten worden binnen deze regeling uitgesloten aangezien deze al in aanmerking komen voor ondersteuning buiten dit ontwerp van decreet.

Het punt 3° heeft als doel de subsidies in dit ontwerp van decreet duidelijk af te bakenen ten opzichte van infrastructuursubsidies.

Ook de aankoop of de restauratie van cultureel erfgoed komt niet in aanmerking voor subsidie.

Ook projecten waarvan de gevraagde periode van subsidiëring reeds loopt op het moment van aanvraag komen niet in aanmerking, aangezien dan het stimulerend effect van de subsidie ontbreekt. De Algemene Groepsvrijstellingsverordening (EU) nr. 651/2014 is trouwens slechts van toepassing op steun die een stimulerend effect heeft.

Artikel 17

Dit artikel bevat de voorwaarden waaraan een project dient te voldoen om in aanmerking te komen voor subsidie.

Een project met culturele finaliteit heeft een doeleinde dat van culturele aard is namelijk:

- de realisatie van een cultureel product of dienst of het delen ervan met een publiek;
- het bevorderen van deelnemen en deelhebben aan cultuur;
- het verbinden en daardoor versterken van diverse actoren uit culturele sectoren, al dan niet met niet-culturele actoren;
- het bevorderen van de emancipatie en dialoog tussen mensen en groepen;
- het tot een publieke zaak maken van gedeelde samenlevingsvraagstukken en werkende antwoorden hierop.

Artikel 18

Dit artikel bevat de elementen die het aanvraagdossier moet omvatten.

Artikel 19

Dit artikel vermeldt de beoordelingscriteria waaraan de beoordelingscommissie de projecten zal toetsen.

Artikel 20

Er wordt voor geopteerd om per aanvraagronde een nieuwe beoordelingscommissie voor de advisering van aanvraagdossiers voor projectsubsidies op te richten, samengesteld uit de pool van beoordelaars. Zo wordt de werklust verspreid en afgestemd op de beschikbaarheden van de leden van de pool. Tevens zorgt dit voor een blijvend frisse blik bij de beoordeling. Telkens zal aandacht worden geschonken aan een evenwichtige samenstelling op het vlak van vereiste expertise, diversiteit en geografische spreiding.

Artikel 21

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 22

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 23

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 24

Het algemene betaalprincipe voor projectsubsidies in uitvoering van dit ontwerp van decreet, is de ter beschikkingstelling van een voorschotten en saldobetaling na afronding van het project.

Om de administratieve last voor de gesubsidieerde organisaties en de administratie te beperken, wordt er voor geopteerd om subsidies onmiddellijk volledig uit te betalen na de beslissing indien het subsidiebedrag hoogstens 7.000 euro bedraagt.

Artikel 25

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 26

Om de administratieve last voor de gesubsidieerde organisaties en de administratie te beperken, wordt bepaald dat het verantwoordingsdossier enkel moet worden bezorgd aan de administratie indien de toegekende projectsubsidie hoger is dan 7.000 euro.

Dit betekent niet dat de begunstigde van een subsidie tot en met 7.000 er niet toe gehouden is verantwoording te verstrekken over de aanwending van de ontvangen bedragen. De begunstigde dient dit verantwoordingsdossier ter beschikking te houden van de administratie, die dan op grond van bepaalde parameters een steekproefsgewijze controle zal uitvoeren.

Evenzeer om de administratieve last voor de gesubsidieerde organisaties en de administratie zoveel mogelijk te beperken, is bepaald dat de Vlaamse Regering de verantwoordingsmodaliteiten verder kan differentiëren naargelang de hoogtes van de toegekende subsidiebedragen.

Artikel 27

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 28

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 29

Er wordt een structurele werkingssubsidie ingesteld voor een steunpunt. Wegens de toepasselijkheid van artikel 11 van de cultuurpactwet van 16 juli 1973 is uitdrukkelijk bepaald dat de subsidie bestaat uit een kern van personeelsleden, een jaarlijkse basistoelage voor de werking en een subsidiëring op grond van werkelijk gepresteerde activiteiten.

Artikel 30

Dit artikel vermeldt de opdrachten van het steunpunt.

Artikel 31

De beoordeling van de werking van de werking van het steunpunt gebeurt om de vijf jaar op basis van een beleidsplan voor de komende vijf werkjaren. Op basis van dit beleidsplan wordt de hoogte van het subsidiebedrag bepaald en wordt nagegaan welke strategische en operationele doelstellingen en bijhorende indicatoren worden opgenomen in de beheersovereenkomst.

Artikel 32

Het beleidsplan zal worden getoetst door een beoordelingscommissie.

Per beleidsplan wordt een nieuwe beoordelingscommissie voor de advisering van aanvraagdossiers voor projectsubsidies opgericht, samengesteld uit de pool van beoordelaars. Daarbij zal aandacht worden geschonken aan een evenwichtige samenstelling op het vlak van vereiste expertise, diversiteit en geografische spreiding.

Artikel 33

Dit artikel bepaalt de criteria voor de bepaling van het bedrag van de werkingssubsidie voor het steunpunt.

Artikel 34

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 35

Het algemene betaalprincipe voor werkingssubsidies aan het steunpunt in uitvoering van dit ontwerp van decreet, is de ter beschikkingstelling van twee voorschotten in de loop van het werkjaar en een saldo na afronding van het toezicht.

Artikel 36

Deze ondersteuning wordt slechts beschikbaar gesteld indien het steunpunt voldoet aan de voorwaarden.

Artikel 37

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 38

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 39

Er wordt een structurele subsidie ingesteld voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met als doel het scheppen van duurzame voorwaarden voor het (laten) ontwikkelen, in stand houden, en verspreiden van bovenlokale cultuuruitingen. Het betreffen verenigingen, zoals bedoeld in artikel 398 van het decreet van over het lokaal bestuur. Dit artikel vermeldt ook de regisseursrol van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die in aanmerking komen voor een structurele subsidie.

Artikel 40

De werkingssubsidie voor de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden bedraagt maximaal 100.000 euro per werkjaar. Het vermeldt de voorwaarde waaraan deze samenwerkingsverbanden moeten voldoen:

1° Hier wordt mee bedoeld dat de gemeenten die deel uitmaken van het intergemeentelijke samenwerkingsverband in dezelfde streek moeten liggen. Het is evenwel niet vereist dat alle gemeenten aan elkaar moeten grenzen. Het is ook niet uitgesloten dat gemeenten tegelijkertijd deel uitmaken van verschillende intergemeentelijke samenwerkingsverbanden;

2° Voor elke euro die het intergemeentelijk samenwerkingsverband als structurele subsidie ontvangt binnen het kader van dit ontwerp van decreet, dienen de gemeenten minstens zelf een euro in te brengen;

3° De cultuurnota geeft een algemene beschrijving van de activiteiten die het samenwerkingsverband zal opzetten.

4° Dit vloeit voort uit de territoriale werking van decreten in culturele aangelegenheden overeenkomstig artikel 127, § 2 van de Grondwet;

5° Behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 41

Het aanvraagdossier moet alle ontvankelijkheidsvoorwaarden voldoen.

1° De aanvrager moet tijdig een dossier indienen. De specifieke timing wordt bepaald in het uitvoeringsbesluit;

2° Behoeft geen verdere toelichting;

3° Behoeft geen verdere toelichting;

4° De aanvrager moet het Nederlands gebruiken in de communicatie met de overheid, vandaar dat het aanvraagdossier in het Nederlands moet zijn opgesteld.

Artikel 42

De administratie zal nagaan of de subsidieaanvraag aan alle ontvankelijkheidsvoorwaarden voldoet. Het zal het hoofd van de administratie (of zijn gedelegeerde) zijn die de beslissing over de ontvankelijkheid zal nemen.

Er wordt uitdrukkelijk bepaald dat de administratie haar beslissing digitaal meedeelt aan de aanvrager. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media maakt voor een aantal subsidielijnen gebruik van de applicatie KIOSK, die ook voor deze subsidieaanvragen zal worden ingezet.

Artikel 43

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 44

Dit artikel somt de elementen op die het aanvraagdossier moet bevatten.

Artikel 45

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 46

Intergemeentelijk samenwerkingsverbanden die een structurele werkingssubsidie ontvangen in het kader van dit decreet zijn uitgesloten van projectsubsidies in het kader van dit decreet. Dit sluit niet uit dat intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die geen structurele werkingssubsidie ontvangen wel een projectsubsidie kunnen ontvangen als zij voldoen aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden zoals vermeld in artikel 12 en 13 van dit ontwerp van decreet.

Artikel 47

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 48

Er wordt voor geopteerd om per aanvraagronde – dus om de vijf jaar - een nieuwe beoordelingscommissie voor de advisering van aanvraagdossiers op te richten, samengesteld uit de pool van beoordelaars. Daarbij zal aandacht worden geschonken aan een evenwichtige samenstelling op het vlak van vereiste expertise, diversiteit en geografische spreiding.

Artikel 49

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 50

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 51

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 52

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 53

Het algemene betaalprincipe voor werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in uitvoering van dit ontwerp van decreet, is de ter beschikkingstelling van twee voorschotten in de loop van het werkjaar en een saldo na afronding van het toezicht.

Artikel 54

Deze ondersteuning wordt slechts beschikbaar gesteld indien de gesubsidieerde organisatie voldoet aan de voorwaarden.

Artikel 55

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 56

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 57

§ 1 regelt de mogelijkheid om een reserve of overdracht op te conform de bepalingen van het Rekendecreet. Meer bepaald zijn de regels van toepassing die zijn opgenomen in de artikelen 5 tot en met 8 van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 betreffende de algemene regels inzake subsidiëring.

Bedoeling is dat organisaties hun werking of project over meerdere jaren kunnen plannen zonder dat dit problemen geeft bij de subsidieverantwoording. Dit maakt het bijvoorbeeld mogelijk om aan het begin van de subsidieperiode een reserve op te sparen die een grotere uitgave mogelijk maakt aan het einde van die periode.

In § 2 worden de delegaties aan de Vlaamse Regering die van toepassing zijn op de verschillende instrumenten in dit decreet gecentraliseerd.

Artikel 58

Projecten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden kunnen worden gesubsidieerd vanaf 1 januari 2020. In 2019 zullen bijgevolg reeds subsidieprocedures moeten worden doorlopen. De exacte timing wordt bepaald in het uitvoeringsbesluit.

Artikel 59

Dit artikel voorziet dat de Vlaamse Regering de datum bepaalt waarop het decreet voor het eerst wordt toegepast op de werking van het steunpunt. Zo is er de mogelijkheid dat het steunpunt reeds operationeel wordt in 2019 teneinde de nodige ondersteuning te kunnen bieden bij de implementatie van het decreet.

Artikel 60

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 61

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 62

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 63

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Cultuur, media, Jeugd en Brussel,

Sven GATZ